

FAMILIE-/ARVERET – VINTEREKSAMEN 2013/14

Opgave 1

Henny og Mikael blev gift i 1991. De oprettede samtidig en ægtepagt om, at fremtidig arv og gave skulle være fuldstændigt særeje. I øvrigt skulle der være fælleseje i ægteskabet. Henny ejede ved ægteskabets indgåelse en ejerlejlighed. De havde boet i lejligheden et halvt års tid inden brylluppet og havde i den tid delt udgifterne til lejligheden lige imellem sig.

Ægtefællerne fik to børn. De havde begge gode indtægter. Da Mikael i 2004 arvede 550.000 kr. efter sin mor, besluttede ægtefællerne i 2005 i stedet at købe en villa, så børnene kunne få bedre plads. Ejerlejligheden gav et salgsoverskud på 350.000 kr. Ægtefællerne enedes om hver at indskyde 350.000 kr. i villaen, der skulle være i lige sameje. Mikael's del blev betalt med arven. De etablerede en konto, hvorpå de hver indskød lige store månedlige beløb til alle fælles udgifter og fælles opsparing.

I 2009 blev ægtefællerne separerede. De aftalte i forbindelse med separationen ved en bodelingsoverenskomst af 1. oktober 2009, at Henny skulle overtage villaen, hvis friværdi var 700.000 kr., samt alt indbo, værdi 34.000 kr., og en kapitalpensionsforsikring, der var hendes arbejdsmarkedspension. Mikael skulle beholde sin bil, der var købt i 2005 for hele den resterende arv efter moren, og hvis værdi nu var 100.000 kr., sin tjenestemandspension og udtage en aktiebeholdning med en værdi af 384.000 kr., der var ægtefællernes fælles opsparing under ægteskabet. Desuden aftalte de, at Mikael skulle have 350.000 kr. kontant af Henny for hans del af villaen.

Efter et halvt år genoptog Mikael og Henny samlivet.

De henvendte sig derfor til en advokat for at bede om rådgivning omkring deres økonomiske forhold. De ønskede, at villaen skulle være Hennys skilsmissesæreje for 1/3's vedkommende og i øvrigt være fælleseje, så hun kunne blive boende med børnene, hvis hun blev alene. Mikael skulle være indsat som begunstiget i hendes kapitalpensionsforsikring som tidligere, hvilket hun havde skrevet dagen før til forsikringsselskabet. De oplyste videre, at Mikael's mor i 1988 havde oprettet et uigenkaldeligt testamente, hvorefter arven efter hende skulle være særeje.

Der blev herefter i 2010 oprettet en ægtepagt med følgende indhold:

”Den i 1991 oprettede ægtepagt opretholdes. Endvidere skal villaen for 1/3's vedkommende være Hennys skilsmisssæreje. I øvrigt skal der være fælleseje”.

I 2012 blev Henny invalideret som følge af en trafikulykke, i anledning af hvilken hun fik udbetalt personskadeerstatning på 300.000 kr. Hun kunne dog fortsat arbejde, men havde et meget dårligt helbred. Da Mikael i 2013 overvejede skilsmisse, henvendte han sig til sin advokat for at høre om sin økonomiske situation i tilfælde af enten skilsmisse eller Hennys død. Det blev oplyst, *at* ingen af ægtefællerne havde oprettet testamente, *at* villaen nu havde en friværdi på 810.000 kr., selv om der ikke var betalt afdrag siden samlivsgenoptagelsen, *at* bilen var 50.000 kr. værd, *at* indboet stadig var 34.000 kr. værd, *at* aktierne var 420.000 kr. værd, *at* de 350.000 kr., som Mikael havde modtaget fra Henny ved bodelingen i anledning af separationen, straks efter var investeret i værdipapirer, der nu havde en værdi af 500.000 kr., *at* hele personskadeerstatningen stod på en særskilt konto, hvorpå der nu stod 308.000 kr. inkl. renter, *at* Hennys kapitalpensionsforsikring ansættes til en nettoværdi af 1,2 mio. kr. og Mikael's tjenestemandspension til en nettoværdi af 1,4 mio. kr.

Hvordan skal værdierne deles i tilfælde af skilsmisse? Hvordan skal værdierne deles i tilfælde af Hennys død før Mikael?

Vejledende besvarelse til opgave 1

1. Formueordningen ved skilsmissegifte

Samlivsgenoptagelsen betyder, at separationens virkning bortfalder for fremtiden, jf. ÆL § 31. Deres bodele består herefter af det, de har fået udlagt på skiftet med de ændringer, der efterfølgende er sket, medmindre noget er særeje.

Ægtepagten fra 1991, der, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 2, er gyldig, er stadig i kraft ved samlivsgenoptagelsen, og det er morens særejebestemmelse også. Mikael's halvdel af villaen var pga. morens testamentariske bestemmelse særeje, men Henny overtog/købte hans del ved separationen. Hun betalte værdien af hans halvdel med 350.000 kr., som straks derefter blev brugt til køb af værdipapirerne, så værdipapirerne, hvis værdi er 500.000 kr., er surrogat for Mikael's særeje, jf. RVL § 28, stk. 3. Der kan ikke være tvivl om, at de 350.000 kr., som Henny betaler, er betaling for hans særejeandel af villaen, idet de i øvrigt – bortset fra pensionerne, der kan udtages forlods – deler fællesboet lige (350.000 kr. + 34.000 kr. = 384.000 kr.). Bilen, der nu er 50.000 kr. værd, er også særeje, jf. RVL § 28, stk. 3, om surrogation, da den også er købt for arven efter moren. I alt har Mikael særeje for 550.000 kr.

Mikael's arvede særeje er fuldstændigt særeje, da arvelader i 1988 oprettede et uigenkaldeligt testamente med bestemmelse om særeje, jf. undtagelserne i § 17 i lov 396/1990 og RVL § 28 a. Hverken ægtepagten fra 1991 eller fra 2010 kan ikke ændre på dette, jf. § 28 b, stk. 2 – og gør det heller ikke.

I øvrigt er der fælleseje i ægteskabet. Dog er 1/3 af Hennys villa til 810.000 kr. særeje, jf. ægtepagten fra 2010, dvs. 270.000 kr., da skilsmissegifte er særeje på skilsmissegifte, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 1, og stk. 2. Ved separationsskiftet modtog Henny villaen, hvis værdi nu er 810.000 kr., hvoraf 2/3 er fælleseje, dvs. 540.000 kr., indbo til 34.000 kr. og sin pension. Mikael udtog sin pension og aktiebeholdningen, der nu er 420.000 kr. værd, samt sit særeje.

Familieret 2012 s. 72, 104 f., 145 f., 149, 151, 152 f., 157 f., 158 f., 159 f., 249 og 300.

2. Pensionerne

De to pensionsordninger er fælleseje. Mikael's er en tjenestemandspension, der kan udtages forlods som rimelig, jf. RVL § 16 b, stk. 1. Hennys pension er en arbejdsmarkedspension, og allerede fordi den er mindre end Mikael's, kan den udtages forlods som rimelig, uanset om der er sparet ekstra beløb op eller ej. Pensionerne medtages ikke i boopgørelsen.

Familieret 2012 s. 300.

3. Personskadeerstatningen

Ifølge EAL § 18, stk. 2, 1. pkt., kan Henny udtage denne erstatning forlods, men kun selve erstatningsbeløbet, og kun hvis det ikke er forbrugt, hvad den ikke er. Hun kan derfor udtage 300.000 kr. forlods, og renterne på 8.000 kr. indgår i ligedelingen.

Familieret 2012 s. 308-310.

4. Boopgørelse ved evt. skilsmisse

	H	M
2/3 af villa	540.000 kr.	
Konto med erstatning og renter	308.000 kr.	
Indbo	34.000 kr.	
<u>Aktier</u>		<u>420.000 kr.</u>
Nettobodele	<u>882.000 kr.</u>	<u>420.000 kr.</u>
Forlods til H, EAL § 18, stk. 2	300.000 kr.	
<u>Ligedeling af (582+420=1.002)</u>	<u>501.000 kr.</u>	<u>501.000 kr.</u>
Boslodder	<u>801.000 kr.</u>	<u>501.000 kr.</u>

M vil derfor ved en skilsmisse modtage boslod 501.000 kr., sit særeje på 550.000 kr. og sin pensionsordning. I alt **1.051.000 kr.** + sin pension. H vil modtage sin boslod på 801.000 kr., sit særeje på 270.000 kr. + sin pension, i alt 1.071.000 kr + sin pension.

Familieret 2012 s. 104 f. og 249.

5. Formueordningen ved dødsboskifte

Hennys skilsmissesæreje er fælleseje ved død, jf. RVL § 28, stk. 1, nr. 1. Det betyder, at hele villaen er fælleseje på dødsboskifte.

Hvis ægtefællerne skifter som følge af Hennys død, vil Hennys *personskadeerstatning* indgå i ligedelingen, jf. EAL § 18, stk. 2, 2. pkt.

Hennys *kapitalpensionsforsikring* vil blive udbetalt direkte til Mikael uden om boet som formgyldig begunstiget, jf. FAL §§ 102, stk. 1, 2. pkt., og 103, stk. 1.

Mikaels pensionsordning udtages forlods, jf. RVL § 16 a.

Endelig vil Mikael være legal *arving* til ½ af Hennys formue, jf. AL § 9, stk. 1. Børnene arver hver ½ af den anden ½, jf. AL § 1.

Familieret 2012 s. 151 og 310 note 18, Arveret 2013 s. 52, 54, 55, 56, 57 og 89 samt Arveretlig Materialesamling 2013 s. 14 i studenterudgaven.

6. Boopgørelse ved død

	H	M
Villa	810.000 kr.	
Konto	308.000 kr.	
Indbo	34.000 kr.	
<u>Aktier</u>		<u>420.000 kr.</u>
Nettobodele	<u>1.152.000 kr.</u>	<u>420.000 kr.</u>
Boslodder ½ (1.152+420=1.572)	<u>786.000 kr.</u>	<u>786.000 kr.</u>

Mikaels boslod 786.000 kr.

Mikaels særeje 550.000 kr.

Mikaels arv 1/2 af 786.000 kr. = 393.000 kr.

Mikael modtager som begunstiget i kap. pension 1.200.000 kr.

I alt uden Mikaels pension, som han også udtager **2.929.000 kr.**

Børnene arver hver ½ af ½ af 786.000 kr. = 196.500 kr., i alt 393.000 kr.

Opgave 2

Frederik Ask og Lise Lind blev gift i 1973. Der var fælleseje i ægteskabet, men Frederik havde i 1984 arvet sin virksomhed som særeje. De fik fællesbørnene Anne og Bo. Fra et tidligere forhold havde Frederik desuden et barn, Steffen, som han ingen forbindelse havde med. Anne fik datteren Astrid, og Bo fik børnene Birgit og Bastian. Bo var død i 2007, men havde indtil da været ansat i Frederiks virksomhed. Anne arbejdede i Frederiks virksomhed.

Frederik døde i 2013. Han havde i 2008 oprettet et notartestamente, hvori han havde bestemt

at Steffen skal arve mindst muligt,
at Astrid skal arve samme beløb som Birgit og Bastian,
at Lise skal arve sin legale arv,
at Anne skal arve hans virksomhed og ikke andet,
at hans søsters søn, Søren, skal arve hans sommerhus i Tibirke med den deri værende pantegæld,
at Astrid skal have ret til at udtage de af hans mors smykker, som hun måtte ønske.

Frederik efterlod sig bortset fra virksomheden, hvis værdi var 2,1 mio. kr., en formue på i alt 7.920.000 kr., herunder sommerhuset, hvis friværdi var 700.000 kr., og smykker til en værdi af 60.000 kr. Lise ejede værdier for netto 5,8 mio. kr. Af Lises værdier udgjorde hendes arbejdsmarkedspension 1,1 mio. kr. I alt var der således værdier for 2,1 mio. kr. + 7.920.000 kr. + 5,8 mio. kr. = 15.820.000 kr.

Lise accepterede alle Astrids ønsker om at udtage smykker bortset fra en rubinhalskæde til 20.000 kr., som Lise altid havde brugt juleaften og ved andre særlige lejligheder, og som hun ønskede udlagt. Astrid ønskede at udtage alle smykkerne.

Birgit ønskede at udtage sommerhuset. Hun anførte, at Frederik ikke kunne testere over det, da familien, siden det blev købt i 1978, altid havde holdt deres sommerferier der, og at det havde særlig erindringsværdi for hende, hvilket Bastian var enig i. Lise syntes, at Søren skulle arve sommerhuset. Birgit mente endvidere, at hun kunne udtage en del af virksomheden, fordi Frederik ikke kunne bestemme, at Anne skulle arve hele hans særeje. Anne forlangte hele virksomheden udlagt.

Hvordan skal boet deles, når alle i øvrigt ønsker mest muligt? Hvem kan udtage rubinhalskæden, sommerhuset og virksomheden?

Vejledende besvarelse til opgave 2

1. Arv efter Frederik, forlodsudtagelser og testationskompetence

I arv efter Frederik falder hans arvede særeje på 2,1 mio. kr., der er fuldstændigt særeje, da arven er falden før 1990, jf. undtagelserne i § 17 i lov 396/1990 og RVL § 28 a. Desuden falder hans boslod i arv.

Lises pension indgår ikke i lighedelingen, jf. RVL § 16 a.

Lise kan endvidere udtage rubinhalskæden forlods, jf. AL § 11, stk. 1, nr. 1, da den har tjent til hendes personlige brug, og dens værdi ikke står i misforhold til formuen. Frederiks testation over smykkerne til Astrid er gyldig i medfør af AL § 59, jf. § 50, stk. 2, 2. pkt., men den viger for Lises ret efter AL § 11, stk. 1, jf. AL § 14 modsætningsvis og AL § 50, stk. 2, sidste pkt.

Frederiks boslod er derfor $\frac{1}{2}$ af (7,9 mio. + 5,8 mio. ÷ 1,1 mio. = 12,6 mio. kr.) = 6,3 mio. kr. I alt falder der således 8,4 mio. kr. i arv efter Frederik. Han kan kvantitativt testere over $\frac{3}{4}$ heraf, dvs. 6,3 mio. kr., jf. AL §§ 5 og 10.

Arveret 2013 s. 56, 57, 67, 240, 242, 243 og 246 samt Familieret 2012 s. 159.

2. Arvinger og legatarer

Ægtefællen Lise, særbarnet Steffen, barnet Anne og børnebørnene Bastian og Birgit, der træder i Bos sted, jf. AL §§ 1 og 9, er legale arvinger. Astrid er testamentsarving, og Søren er legatar.

Arveret 2013 s. 39, 55 og 275 f.

3. Sommerhuset

Beløbsmæssigt kan Frederik testere over egne fællesejeaktiver inden for værdien af sin boslod på 6,3 mio. kr. Han har kun testeret over sommerhuset og smykkerne, så han har beløbsmæssigt overholdt sin kvalitative testationskompetence og dertil kun testeret over egne aktiver.

Da sommerhuset er fælleseje og har været brugt til familiens bolig, er det omfattet af samtykkekravet i AL § 91, stk. 2, nr. 1. Birgit kan dog ikke rejse indsigelse pga. det manglende samtykke. Det kan kun Lise, og hun gør det ikke. Testationen opretholdes derfor.

Arveret 2013 s. 244 og 246.

4. Virksomheden

Hele virksomheden er særeje. Kvalitativt kan Frederik testere over hele sit særeje, jf. AL § 90, og han kan bestemme, at Anna skal have hele sin arv fra særejet, jf. AL §§ 50, stk. 3, og 59. Bastian, der skal arve resten, jf. pkt. 5, kan rejse indsigelsen, jf. AL § 79, men får altså ikke medhold.

Arveret 2013 s. 242, 243 og 245.

5. Den beløbsmæssige fordeling af arven

Lise skal ifølge testamentet have sin legale arv. Den er $\frac{1}{2}$ af 8,4 mio. kr., dvs. 4,2 mio. kr., jf. AL § 9, stk. 1.

Steffen skal ifølge testamentet kun have sin tvangsarv, der er $\frac{1}{24}$ af 8,4 mio. kr., jf. AL §§ 1, 5 og 9. Børnene skal sammen som legal arv arve $\frac{1}{2}$, og der var 3 børn. Hvert barns legale arv var således $\frac{1}{6}$. Tvangsarven er $\frac{1}{4}$ heraf, dvs. $\frac{1}{24}$. $\frac{1}{24}$ af 8,4 mio. kr. er 350.000 kr.

Søren skal ifølge testamentet arve sommerhuset til en værdi af 700.000 kr.

Anne skal arve virksomheden til 2,1 mio. kr.

Astrid, Birgit og Bastian skal ifølge testamentet dele resten lige, dvs. $(8,4 \text{ mio.} \div 4,2 \text{ mio.} \div 0,35 \text{ mio.} \div 0,7 \text{ mio.} \div 2,1 \text{ mio. kr.}) = 1.050.000 \text{ kr.}$ De får hver 350.000 kr. Birgit og Bastians legale arv er beskåret, men ikke fastsat størrelsesmæssigt, og der er ikke yderligere legale arvinger, hvis arv ikke er fastsat.

Arveret 2013 s. 39, 55 og 219 ff.

6. Testationskompetencen kvantitativt

Da børnebørnene Birgit og Bastian arver mere end deres tvangsarv, der tilsammen er 350.000 kr. – beregnet på samme måde som Steffens arv, jf. ovenfor – og da Anne arver mere end sin tvangsarv, har Frederik overholdt sin kvantitative testationskompetence.

Arveret 2013 s. 39, 55 og 240.

7. Boopgørelse

Lise: Pension 1.100.000 kr., halskæde 20.000 kr. samt boslod	7.420.000 kr.
Lises arv	4.200.000 kr.
Steffen	350.000 kr.
Anne	2.100.000 kr.
Søren	700.000 kr.
Astrid	350.000 kr.
Bastian	350.000 kr.
Birgit	<u>350.000 kr.</u>
I alt	<u>15.820.000 kr.</u>